

Representation of the current of thought and political process governing the Twiplomacy of the Islamic Resistance (Emphasizing on martyrdom of Gasem Soleimani)

Mahdi Naderi*

Received: 2021/01/01

Ahmad Goya**

Accepted: 2021/09/30

Abstract

Twiplomacy represents the use of the capacity of modern social networks-Twitter-to advance the goals of public or official diplomacy. Representation of reality in the context of Twiplomacy is done with different methods and goals. Using the qualitative method of netnography, the autores study how the Islamic resistance is represented in the period from October 2019 to November 2020, with emphasis on the martyrdom of Gasem Soleimani in the context of the Twitter. The results showe:

- a.Representation among Persian Twitter users indicates empathy with the values and norms of the resistance discourse and the ideals of Martyr Soleimani.
- b.Representation among Arab Twitter users indicates equilibrium between proponents and opponents of the resistance discourse.
- c.Representation among English Twitter users shows an inverted image of the reality and truth of the Islamic resistance discourse.

As a result, the success of the goals of Islamic resistance requires the success of discourse in cyberspace, such as superiority in the field.

Keywords: Representation, Diplomacy, Politics, Gasem Soleimani, Twiplomacy, Islamic Resistance.

* Assistant Professor of Political Science, Faculty of Humanities, Shahed University, Tehran, I.R.Iran (Corresponding author).

mahdinaderi35@gmail.com

 0000-0002-8336-0110

** Master's student in Sociology of the Islamic Revolution, Shahed University, Tehran, I.R.Iran.

s.s3136931@gmail.com

 0000-0001-5162-3070

بازنمایی جریان فکری و روند سیاسی حاکم بر توئیپلماسی مقاومت اسلامی (با تأکید بر شهادت سردار سلیمانی)

نوع مقاله: پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۷/۰۸

مقاله برای بازنگری به مدت ۸۳ روز نزد نویسندگان بوده است.

مهدی نادری*

احمد گویا**

چکیده

توئیپلماسی بیانگر استفاده از ظرفیت شبکه‌های اجتماعی نوین - توئیتر - در پیشبرد اهداف دیپلماسی عمومی یا رسمی می‌باشد. بازنمایی واقعیت در بستر توئیپلماسی با روش‌ها و اهداف مختلفی انجام می‌گیرد. نوشتار حاضر با کاربرد روش کیفی از نوع نئوگرافی درصد و اکاوی چگونگی بازنمایی مقاومت اسلامی در بازه زمانی مهر ۱۳۹۸ تا آبان ۱۳۹۹، با تأکید بر شهادت سردار سلیمانی در بستر شبکه اجتماعی توئیتر است. یافته‌های پژوهش بر سه‌لایه بازنمایی تأکید دارد: الف. بازنمایی در لایه کاربران فارسی توئیتر حکایت از همذات‌پنداری با ارزش‌ها و هنجارهای گفتمان مقاومت و آرمان‌های شهید سلیمانی دارد. ب. بازنمایی در لایه کاربران عربی توئیتر حکایتی بینابین از موافقان و مخالفان گفتمان مقاومت دارد. ج. بازنمایی در لایه کاربران انگلیسی توئیتر عمدتاً با هدف وارونه‌سازی واقعیت و حقیقت گفتمان مقاومت اسلامی انجام گرفته است. در نتیجه، لازمه تحقق اهداف مقاومت اسلامی، توفیق گفتمانی در فضای مجازی همچون برتری در عرصه میدانی است.

واژگان کلیدی: بازنمایی، توئیپلماسی، توئیتر، دیپلماسی، سیاست، قاسم سلیمانی، مقاومت اسلامی.

* استادیار علوم سیاسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه شاهد، تهران، جمهوری اسلامی ایران (نویسنده مسئول).

mahdinaderi35@gmail.com

0000-0002-8336-0110

** دانشجوی کارشناسی ارشد، جامعه‌شناسی انقلاب اسلامی، دانشگاه شاهد، تهران، جمهوری اسلامی ایران.

s.s3136931@gmail.com

0000-0001-5162-3070

مقدمه

بیان مسئله: به دلیل استفاده برخی از سیاستمداران، فعالان و نخبگان جهانی از فناوری‌های نوین ارتباطی، تعامل‌های سیاسی و اجتماعی بین گروه‌های مرجع و ملت‌ها، مستقیماً و بدون محدودیت انجام می‌گیرد و رهبران سیاسی تلاش می‌کنند از این طریق در روند تحولات جهانی ایفای نقش کنند. در حال حاضر کاربرد اصطلاح «توییپلماسی» در ادبیات سیاسی و ارتباطی ناظر به این موضوع، مرسوم و متداول است. مقاومت اسلامی یکی از مسائل مهمی است که در فضای مجازی به جولانگاه موافقان و مخالفان تبدیل شده و از این حیث دغدغه اصلی تحقیق حاضر را شکل می‌دهد.

اهمیت: موافقین و مخالفین مقاومت اسلامی برای توجیه سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدام‌ها می‌کوشند با حضور فعال در فضای مجازی مدیریت افکار عمومی را در راستای اقتناع و پیشبرد منافع خود، در اختیار گیرند. از این رو، شناخت وضعیت و چگونگی بازنمایی مقاومت اسلامی در فضای مجازی حائز اهمیت کاربردی است.

ضرورت: عدم توجه جبهه مقاومت اسلامی به وضعیت بازنمایی رسانه‌ای موافقان و مخالفان، به معنای محروم شدن از قابلیت‌ها و ظرفیت‌های فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی در امکان پیشبرد سیاست‌ها و تحقق اهداف است. به همین خاطر تحقیقاتی از این قبیل دارای ضرورت عملیاتی می‌باشد.

اهداف: از آن جهت که استفاده شبکه اجتماعی توییتر در میان نخبگان و فعالان سیاسی عمومیت دارد؛ هدف اصلی نوشتار، فهم و شناخت وضعیت بازنمایی رسانه‌ای مقاومت اسلامی از طریق بررسی تحلیلی و انتقادی عملکرد جبهه مقاومت در شبکه اجتماعی توییتر است. اهداف فرعی نیز عبارتند از: تبیین ظرفیت‌های فضای مجازی در عرصه سیاسی، و کمک به سیاست‌گذاران و فعالان رسانه‌ای جبهه مقاومت برای استفاده حداکثری از این ظرفیت‌ها و رفع چالش‌ها.

سؤال‌ها: سؤال اصلی مقاله عبارت است از: بازنمایی مقاومت اسلامی در شبکه اجتماعی توییتر - با محوریت شهادت سردار سلیمانی - تحت تأثیر کدام جریان فکری و روند سیاسی انعکاس یافته است؟. سؤال‌های فرعی نیز عبارتند از: بازنمایی مقاومت اسلامی در سطح ملی چگونه انجام گرفته است؟؛ بازنمایی مقاومت اسلامی در سطح

منطقه‌ای و جهانی چگونه انجام گرفته است؟
فرضیه: به نظر می‌رسد جبهه مقاومت اسلامی برخلاف پیروزی در عرصه میدان و کارزار نظامی به دلیل عدم حضور مؤثر در فضای مجازی، توفیق چندانی در نبرد رسانه‌ای - سطح بین‌المللی - نداشته است.

۱. پیشینه پژوهش

در رابطه با موضوع پژوهش، آثاری متعددی منتشر شده که می‌توان ذیل دو بخش به آنها اشاره کرد:

۱-۱. سابقه مطالعاتی موضوع در نشریه دانش سیاسی

نشریه دانش سیاسی تاکنون یک مقاله نظری و سه مقاله کاربردی در رابطه با مقاومت اسلامی منتشر کرده است. مهدی پور (۱۳۹۸) به تبیین چیستی، ابعاد، زمینه‌ها، پیامدها و چشم‌اندازهای مقاومت اسلامی در دیدگاه آیت الله خامنه‌ای پرداخته و بر این نکته تأکید دارد گفت‌وگو مقاومت اسلامی به الگوی تأثیرگذار و ساختارشکن در معادلات نظام قدرت جهانی تبدیل شده است. نادری و پیرانی (۱۳۹۹) ضمن اشاره به پیامدهای مقاومت اسلامی بر ضرورت استفاده حداکثری از فرصت‌ها و غلبه بر چالش‌ها ناظر بر بیانیه گام دوم انقلاب تأکید داشته‌اند. سیمبر (۱۳۹۸) به کاربردی یکی از راهبردهای سیاست خارجی جمهوری اسلامی یعنی مقاومت اسلامی در مقابل تحریم‌های آمریکا در دوران ریاست جمهوری اوباما پرداخته است. دهقانی فیروزآبادی و رادفر (۱۳۸۸) به کاربردی مقاومت اسلامی در تبیین الگوی صدور انقلاب در قالب حمایت از نهضت‌های آزادی‌بخش و حمایت از مسلمانان فلسطین پرداخته‌اند.
مقاله حاضر از آن جهت که به بازنمایی مقاومت اسلامی در فضای مجازی پرداخته، دارای نوآوری بوده و مکمل مقاله‌های منتشر شده در نشریه دانش سیاسی می‌باشد.

۲-۱. سابقه پژوهشی کلی

متون تخصصی منتشر شده در موضوع مقاومت را می‌توان از حیث رویکرد تحلیلی شان به دو دسته اصلی تقسیم کرد:

الف. متونی که به بررسی ابعاد نظری و عملی مقاومت اسلامی پرداخته‌اند. افتخاری (۱۳۹۹) مستند به نص قرآن کریم و سیره معصومین (علیهم‌السلام) به تبیین نظریه و الگوی مقاومت اسلامی پرداخته و راهبردهایی ناظر بر آن ارائه داده، که به نظر می‌رسد پشتوانه فکری مناسبی برای تبیین رفتار جبهه مقاومت باشد. قادری کنگاوری (۱۳۹۴) با تبیین جریان‌های اصلی و انتقادی در نظریه‌های روابط بین‌الملل، درصدد نظریه‌پردازی گفتمان مقاومت در قالب پارادایم برخورد با نظام سلطه بوده است. البته در این مقاله نظریه ای تولید و عرضه نشده است.

ب. متونی که به بازنمایی مقاومت اسلامی در فضای مجازی پرداخته‌اند. دغدغه اصلی این نویسندگان، تبیین تصویر مقاومت در فضا یمجازی است و در این ارتباط به تلاش‌های مخالفان و موافقان مقاومت اسلامی عطف توجه داشته‌اند. برای مثال السلطانی (۱۳۹۹) و کیانی (۱۳۹۷) به اقدام و کارکرد دشمنان در بازنمایی منفی چهره مقاومت اسلامی پرداخته‌اند. در حالی که شمس کوشکی (۱۳۹۷) و مصطفوی کهنگی (۱۳۹۷) به اهمیت فضای مجازی در پیشبرد اهداف گروهک‌های تروریستی و چرایی و چگونگی کاربست آن اشاره داشته‌اند.

مقاله حاضر از این جهت که بازنمایی مقاومت اسلامی در قالب شبکه اجتماعی توییتر را بصورت خاص در دستورکار دارد، و همچنین به بازنمایی موضوع شهادت سردار سلیمانی می‌پردازد؛ دارای نوآوری می‌باشد.

۲. روش پژوهش

پژوهش حاضر از حیث نوع، کاربردی؛ و از حیث رویکرد محققان، توصیفی-تحلیلی است. جهت گردآوری اطلاعات از نرم‌افزار هوشمند جمع‌آوری داده در عرصه شبکه اجتماعی، استفاده شده و برا یتحلیل داده‌ها از روش‌های نتنوگرافی^۲ استفاده شده است.

۲-۱. معرفی روش

نظر به رشد فناوری در حوزه شبکه‌های اجتماعی، ضرورت مطالعه و بررسی پست‌ها، اظهارنظرها، صوت، عکس و فیلم و همچنین جمع‌آوری و تحلیل داده‌های به اشتراک‌گذاری شده بسیار مهم و کاربردی می‌باشد. نتنوگرافی رویکردی کیفی و

مردم‌نگاری بر پایه اینترنت بوده و برای بررسی تعاملات برخط بین کاربران اینترنت به کار می‌رود. در این رویکرد، رفتار انسان‌ها از فرهنگ‌های مختلف از تمام نقاط جهان که مرتبط با فضای اینترنت هستند، تحلیل می‌شود. به‌طور کلی مبنای کار در روش نئوگرافی، بررسی و تحلیل اظهارات و نظرات کاربران شبکه‌های اجتماعی می‌باشد، در واقع با استفاده از این روش می‌توان از دیدگاه‌ها، ایده‌ها و دغدغه‌های پنهان و آشکار کاربران و تولیدکنندگان محتوا آگاهی یافت (شیخ و شامبیاتی، ۱۳۹۵، ص. ۴).

۲-۲. کاربری روش

محقق در نئوگرافی مجازی باید سه گام را طی نماید:

گام اول. محقق به‌مثابه مشاهده‌گر، فعالیت‌های کاربران مجازی را رصد می‌کند.

گام دوم. محقق به‌عنوان یک مشارکت‌کننده فعال در عرصه مجازی ظاهر می‌شود. در پژوهش حاضر، نگارنده‌گان از مهرماه ۱۳۹۸ فعالیت کاربران فعال توییتری در عرصه مقاومت اسلامی و مخالفان آن را به‌منظور ادراک معنای رفتاری و کنش‌های آنها را رصد کرده و بعضاً به ایفای نقش پرداخته‌اند.

گام سوم. محقق تلاش می‌کند با انتخاب جامعه آماری مناسب، و نمونه‌گیری به درک درست از رفتارهای کمی و کیفی کنشگران بپردازد.

در پژوهش حاضر جامعه آماری کاربران شبکه اجتماعی توییتر می‌باشد. نمونه‌گیری به‌صورت تصادفی و از میان کسانی انجام‌گرفته که پوشش اخبار شهادت سردار سلیمانی و مسائل مربوطه را حداقل یکبار در بازه زمانی مهر ۱۳۹۸ تا آبان ۱۳۹۹ مدنظر داشته‌اند.

۳. مبانی مفهومی و نظری

با توجه به ضرورت تحدید مرزهای مفهومی و نظری تحقیق با هدف ایجاد یک افق ذهنی مشترک بین محقق و مخاطب، مهمترین مفاهیم به شرح زیر تبیین می‌شود:

۳-۱. شبکه‌های اجتماعی

شبکه‌های اجتماعی، متشکل از مجموعه افرادی است که حسب علاقه‌مندی‌های مشترک

شان، با یکدیگر تعامل و ارتباط داشته و در حال تبادل اطلاعات هستند (عباسی و جهانگیر، ۱۳۹۷، ص. ۳). در عصر ارتباطات، گسترش فناوری‌های ارتباطی سبب شده که دامنه شبکه‌های اجتماعی به عرصه مجازی نیز گسترش یابد و سبک زندگی انسان را تحت تأثیر قرار دهد. در واقع سهولت، سرعت و امکان تعامل از ویژگی‌های اصلی شبکه‌های اجتماعی مجازی به شمار می‌آید (Kuzniar, 2017) و کاربران شبکه‌های اجتماعی به خوبی اهمیت فرصت پیش‌آمده را درک نموده‌اند و می‌توان گفت امروزه شبکه‌های اجتماعی، پایه اصلی زندگی روزمره انسان‌ها به حساب می‌آیند (Maclean, 2013). در بستر شبکه‌های اجتماعی دسترسی به اطلاعات به شکل برخط و اثرگذاری بر اقشار مختلف بالاخص نسل جوان، در تمام زمینه‌های فردی و اجتماعی دیده می‌شود (سعادت سیرت و فرقانی، ۱۳۹۹، ص. ۲). استفاده از شبکه‌های اجتماعی در توفیق و عدم توفیق دولت‌ها در راستای نیل به اهداف مطلوب نقش بسزایی دارد (عباسی و شریعت، ۱۳۹۷، ص. ۲۲). دولت‌ها برای مدیریت افکار عمومی از شبکه‌های اجتماعی استفاده می‌کنند و در شرایطی که بحران‌های اجتماعی منتهی به شورش یا جنبش‌های اجتماعی می‌شوند، نقش و اهمیت شبکه‌های اجتماعی دوچندان شده و دولت‌ها ناگزیر به اتخاذ سیاست‌هایی در قبال آنها می‌باشند (رسولی و غفوریان تبریزی، ۱۳۹۵)؛ حتی گروه‌های تروریستی همچون داعش برای پیشبرد اهداف خود بیشترین استفاده از شبکه‌های اجتماعی نظیر فیسبوک، توییتر، اینستاگرام و... به دلیل سرعت انتقال پیام، در دسترس بودن، حداقل امکانات زیرساختی، قدرت هماهنگی و انسجام می‌کنند.

۲-۳. توئیلماسی

توییتر یک پلتفرم از شبکه‌های اجتماعی است که در سال ۲۰۰۶ توسط فردی به نام جک دروسی طراحی شد (مهدوی، ۱۳۹۸، ص. ۱۴۸) و یک نوع میکرو بلاگ محسوب می‌گردد. توییتر کاربر را قادر به ارسال و دریافت پیام می‌کند و در بین مردم سراسر دنیا شناخته شده و محبوب می‌باشد. توییتر ابزاری همه‌کاره، در دسترس و ارزشمندی برای انتقال افکار، ایده‌ها و چشم‌اندازهای آینده در سطح جهانی است (Maclean, 2013).

الف. شکل‌گیری توئیلماسی: در میان شبکه‌های اجتماعی، توییتر تأثیر قابل توجهی بر زبان و شکل‌گیری هویت‌های ضدگفتمان دارد (نصرتی و برومند، ۱۳۹۸). در حال حاضر،

با توجه به استقبال رهبران و دولتمردان دنیا، شاهد استفاده روزافزون از توئیتر در عرصه سیاست داخلی و خارجی هستیم. اهمیت و تأثیرگذار بودن این شبکه اجتماعی به قدری برای سیاسیون مهم می‌باشد که از ترکیب دو واژه توئیتر به اضافه دیپلماسی، واژه جدیدی به نام توئیپلماسی در دنیای سیاست شکل گرفته است. در توئیپلماسی، دوست و دشمن کشورها قادرند، له یا علیه کشوری در این فضا اقدام کنند و نقش خود را در جهت‌دهی افکار عمومی به‌عنوان یک ضرورت غیرقابل انکار در فضای سیاسی دنیا ایفاء نمایند. استفاده سیاسیون از این فضا، بعضاً به نفع مردم در مطرح کردن مطالبات و خواسته‌های آنان می‌باشد و می‌تواند منجر به افزایش مشارکت سیاسی گردد. باین‌حال باید، توجه کرد که «واقعیت توئیتر با آرمان‌های جامعه بورژوازی متفاوت است. توئیتر یک حوزه شبه عمومی و یک حوزه عمومی برساخته شده است» (دولت‌آبادی فراهانی و محمدپور، ۱۳۹۹)، از کاربردهای دیگر توئیتر در فضای عمومی می‌توان به‌عنوان یک رسانه نوظهور خبری در برابر شبکه‌های خبری متداول - مطبوعات، تلویزیون و خبرگزاری‌ها - اشاره کرد (جهانشاهی، ۱۳۹۳).

ب. رویکردها به توئیپلماسی: به‌طورکلی دو دیدگاه در رابطه با استفاده از توئیتر در فضای سیاسی وجود دارد: از یک‌سو، موافقان مدعی‌اند که ارتباط دولت‌ها و حاکمان به‌طور مستقیم با مردم و دریافت دیدگاه‌های آنان نقطه قوت توئیتر است و ازسوی دیگر، مخالفان بر این نکته تأکید دارند که این فضا، قادر به حل مشکلات و مسائل سیاسی نمی‌باشد (سلیمی و وهاب‌پور، ۱۳۹۷، ص. ۶۹). البته برخی از نویسندگان، بر این باورند که توئیتر علی‌رغم فراهم کردن ماهیت دسترسی آزاد و آسان به دیدگاه‌های مردم، منجر به دوقطبی شدن فضای سیاسی کشورها می‌شود (Nguyen, 2018).

پ. کاربست توئیپلماسی: در دوران استعمار فرانو که دولت‌ها با کاربست قدرت نرم به دنبال دگرگونی افکار و اراده ملت‌ها هستند، راهبردهای مجازی در دستور کار قرار گرفته تا از طریق آن استقلال کاربران فضای مجازی را آماج اهداف و نیات خود قرار دهند. در این وضعیت، کشورهای سلطه‌گر به دنبال تغییر در بنیادهای فکری و سبک زندگی افراد جامعه و شکل‌دهی جدیدی از ادراکات فکری، عقیدتی و احساسی مخاطبان فضای مجازی به نفع اهداف مدنظرشان می‌باشند. ازاین‌رو بایستی نقش مهم

شبکه‌های اجتماعی، به‌خصوص توئیتر را بیش از پیش در زمینه افکار عمومی، تسهیم اطلاعات، اطلاع‌رسانی و اشتراک‌پذیری اطلاعات در جامعه مدنظر داشت (سلطانی‌فر و دیگران، ۱۳۹۲). هر چند که تهدید در این فضا برای کشورهای جهان سوم مفروض می‌باشد اما با درنظرداشتن فضای جامعه و شناخت اهداف دولت‌های استعماری، می‌توان بر این مسئله فائق آمد و تهدیدها را به فرصت تبدیل کرد (Gruber, 2015).

۳-۳. نظریه بازنمایی

با توجه به کاربردهای تجربه شده در عرصه تئوپلماسی مشخص می‌شود که بیشترین اقبال متوجه نشریه بازنمایی بوده که در تحقیق حاضر به آن پرداخته می‌شود.

الف. معرفی نظریه: بازنمایی فرایندی است که از طریق رسانه‌ها، انسان‌ها با رویدادها، واقعیت‌ها و حوادث آشنا می‌شوند. گزارش‌های تصویری و شنیداری رسانه‌ها عامل شناخت مخاطبان از آفریقا و آفریقایی‌ها، صرب‌ها و آلبانی‌تبارها، اعراب و مسلمانان و همچنین دیگران هستند (Hill and Watson, 2006, p. 248). بازنمایی فراتر از چگونگی بازنمایش هویت‌ها و ساخت‌یابی آنها در زمینه و زمانه اجتماعی خاص به فرایند جذب این محصول‌ها در نگاه مخاطبان مختلف توجه می‌کند. از این‌رو، می‌توان گفت که فرایند بازنمایی بر چگونگی شکل‌گیری ذهنیت مخاطبان و همچنین چگونگی فهمیده شدن یک موضوع، تأثیر منحصربه‌فردی دارد (بروجردی علوی؛ مهدی‌زاده طالشی و شاکری‌نژاد، ۱۳۹۸، صص. ۱۹۳-۱۹۲).

ب. رویکردها: استوارت هال (۲۰۱۴-۱۹۳۲) شاخص‌ترین چهره نظریه بازنمایی است که بر مبنای برداشت‌ها و قرائت‌های مختلف بازنمایی، سه رویکرد کلان از نظریه بازنمایی را ارائه می‌دهد (Hall, 2003, pp. 24-25).

اول. رویکرد بازتابی:^۳ این رویکرد بر این باور است که رسانه همچون آینه واقعیت بیرونی را منعکس می‌کند. براین‌اساس، آنچه از طریق رسانه انتقال می‌یابد دقیقاً همان چیزی است که وجود عینی داشته و مردم نیز دقیقاً همان چیز را درک می‌کنند.

دوم. رویکرد تعمیدی:^۴ در این رویکرد بر نقش نیت و اراده مؤلف یا عامل انتقال پیام تأکید می‌شود. درواقع، انتقال پیام از طریق رسانه نه انعکاس آینه‌وار بلکه انتقال چیزی است که فرستنده پیام قصد آن داشته است. ازاین‌رو می‌توان گفت پیام

انتقال داده شده، نمایشی از واقعیت است.

سوم. رویکرد برساختی: در این رویکرد معنا برساخته‌ای از نظام‌های بازنمایی و متأثر از شبکه مفاهیم و نشانه‌ها می‌باشد. به عبارت دیگر معنا برساخته فرهنگی و اجتماعی است که از طریق زبان، جهان بیرون را برای ما معنادار می‌کند.

پ. راهبردها: در روند بازنمایی دو راهبرد در دستورکار رسانه‌ها قرار می‌گیرد:

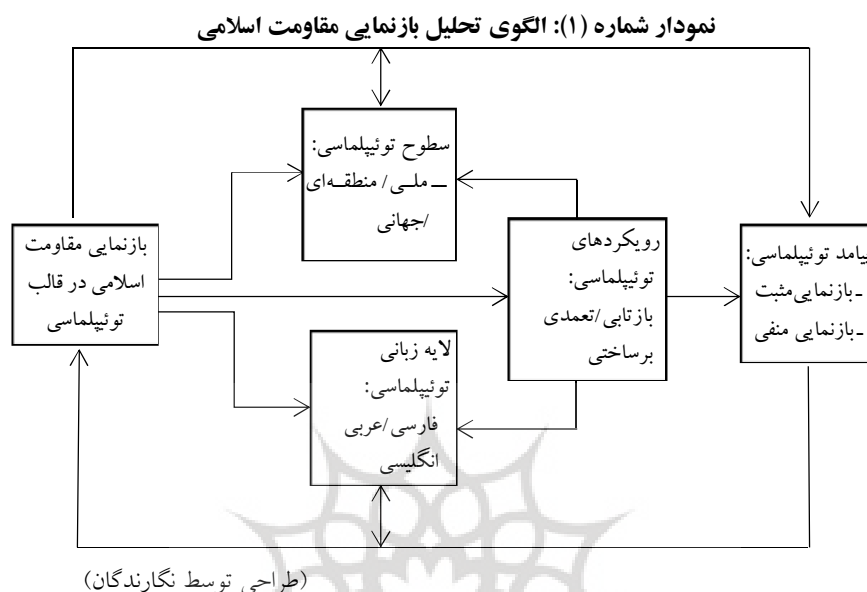
دستورکار اول. کلیشه‌سازی: فرایندی است که طی آن مفهومی از جهان متأثر از جهان مادی و جهان ایده‌ها شکل می‌گیرد که مطابق با باورهای ایدئولوژیک هستند. در این فرایند، افراد، گروه‌ها و جوامع را با روش‌های کوچک‌نمایی و بزرگ‌نمایی (اغراق و غلو) به خصایصی ساده و غالباً منفی تقلیل می‌دهند. در فرایند کلیشه‌سازی هر آنچه که به «ما» تعلق ندارد طرد و نفی و مرزی نمادین میان خودی و غیرخودی و همچنین دوست و دشمن ایجاد می‌شود (Hall, 2003, p. 258).

دستورکار دوم. طبیعی‌سازی: فرایندی است که طی آن رسانه‌ها ساخت‌های فرهنگی، اجتماعی و تاریخی را به گونه‌ای انتقال می‌دهند که گویی امری طبیعی می‌باشند. طبیعی‌سازی کارکردی ایدئولوژیک داشته و وظیفه تقویت ارزش‌های مسلط را بر عهده دارد (گیویان و سروی‌زرگر، ۱۳۸۸، ص. ۱۵۲).

۳-۴. الگوی تحلیل

نظر به اینکه مسئله اصلی مقاله بازنمایی مقاومت اسلامی با محوریت شهادت سردار سلیمانی در بستر شبکه اجتماعی توییت‌هاست. الف. در مقام توصیف به تعداد توییت‌ها، کاربران توییت‌ها، پراکندگی زمانی توییت‌ها، جغرافیایی زبانی توییت‌ها، هشتگ‌ترندها، شخصیت‌های خبرساز، موضوعات خبرساز و تحلیل احساسات پرداخته می‌شود.

ب. در مقام توصیف به وضعیت بازنمایی (مثبت، منفی یا بینابینی) توییت‌ها در سه لایه زبانی فارسی، عربی و انگلیسی و ثالثاً: در مقام تبیین به چگونگی بازنمایی (بازتابی، تعمدی و برساختی) توییت‌ها در سه سطح ملی، منطقه‌ای و جهانی اشاره خواهد شد.

۴. تحلیل یافته‌ها

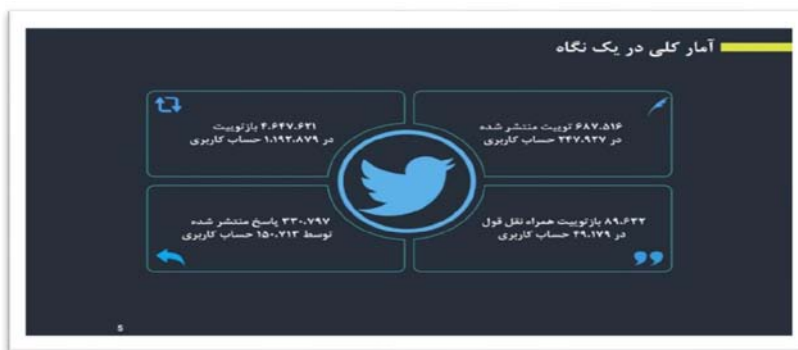
مجموع یافته‌های تحقیق حاضر در سه بخش به شرح زیر قابل آرایه است:

۴-۱. یافته‌های توصیفی

مهمترین مولفه‌های مدنظر محققان جهت گردآوری داده‌ها عبارتند از:

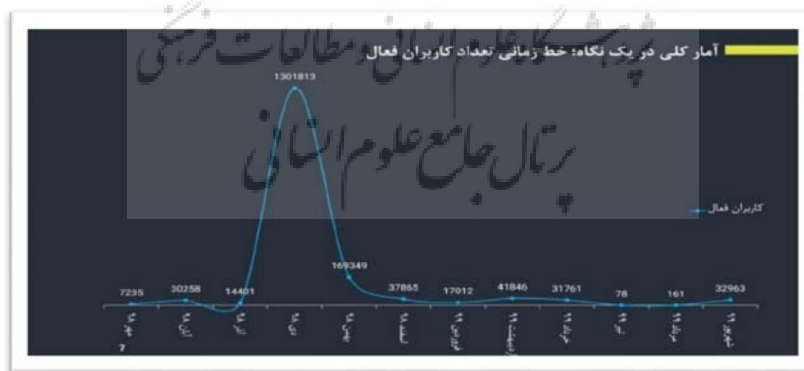
الف. تعداد توئیت‌ها: بر اساس داده‌های آماری در بازه زمانی مهر ۱۳۹۸ تا آبان ۱۳۹۹ سرجمع، تعداد ۵,۷۵۵,۵۶۶ توئیت به زبان فارسی، عربی، انگلیسی توسط ۱,۴۲۶,۶۰۱ حساب کاربری در رابطه با مسئله مقاومت اسلامی منتشر شده است که از این میزان، تعداد ۱۲,۸۱۵ توئیت در ۳۶ حساب کاربری حذف شده است. در این رابطه باید توجه کرد که تعداد ۶۸۷,۵۱۶ توئیت، جنبه تولیدی داشته است که توسط کاربران دیگر به تعداد ۴,۶۴۷,۶۲۱ بازتوئیت شده و از این تعداد ۸۹,۶۳۲ از بازتوئیت‌ها همراه با نقل قول مجدداً منتشر و تعداد ۳۳۰,۷۹۷ توئیت در قالب پاسخ به کاربران دیگر منتشر شده است.

نمودار شماره (۲): آمار توییت‌های منتشر شده

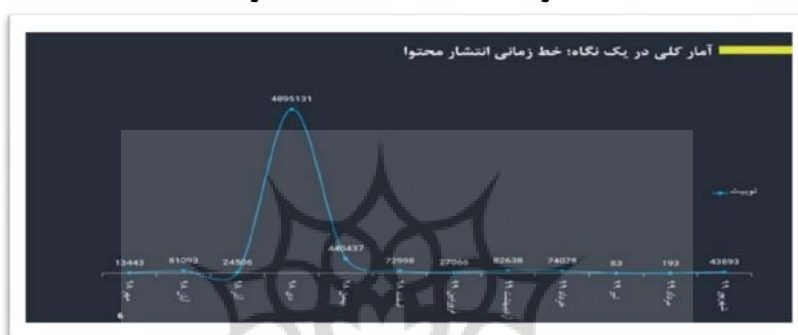
ب. بیشترین کاربران توییتر: بیشترین کاربران فعال توییتر که اخبار مقاومت را بازتاب داده‌اند، در بازه زمانی یک‌ساله، مربوط به دی‌ماه ۱۳۹۸ و موضوع شهادت سردار سلیمانی می‌باشد. تعداد کاربران فارسی فعال توییتر در دی‌ماه ۱۳۹۸ حدود ۱,۳۰۱,۸۱۳ نفر می‌باشند که در مقایسه با آذرماه ۱۳۹۸ افزایش ۹۰ برابری و در مقایسه با بهمن ۱۳۹۸ افزایش ۷ برابری داشته است. این نکته بیانگر این است که شهادت سردار سلیمانی مهم‌ترین اخبار و رخداد سال جبهه مقاومت اسلامی در دیدگاه موافقان و مخالفان توییتری به شمار می‌آید.

نمودار شماره (۳): کاربران فعال توییتری

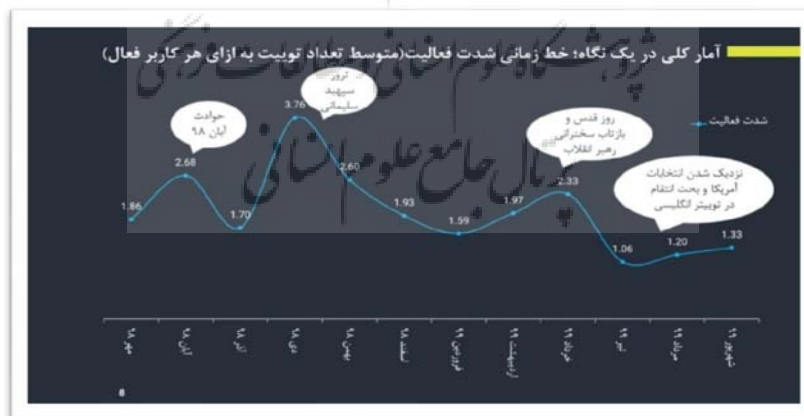
پ. بیشترین زمان انتشار توئیت‌ها: در سیر بررسی محتوای تعداد توئیت‌های منتشر شده نیز بیشترین توئیت منتشر شده مربوط به دی‌ماه ۱۳۹۸ به تعداد ۴,۸۹۵,۱۳۱ محتوا می‌باشد که نسبت به محتوای منتشر شده در آذرماه حدود ۱۹ درصد و نسبت به بهمن‌ماه حدود ۱ درصد افزایش داشته است.

نمودار شماره (۴): زمان انتشار محتوا

ت. شدت فعالیت توئیت‌ها: در شبکه اجتماعی توئیتر، فاکتور «شدت فعالیت» بیانگر متوسط تعداد توئیت به ازای هر کاربر فعال می‌باشد. در بازه زمانی مذکور، بیشترین شدت فعالیت کاربران توئیتر ۳,۷۶ است که مربوط به ترویر سردار سلیمانی می‌باشد.

نمودار شماره (۵): شدت فعالیت توئیت‌ها

ث. تعداد فعالان توییتری در جبهه مقاومت: از آن جهت که سپاه قدس مأموریت برون مرزی دارد، و در سال‌های اخیر تحولات منطقه اقتضای حضور پررنگ ایران را داشته است؛ داده‌های آماری بیانگر واکنش بالای فعالان توییتری کشورهایمانند عراق، یمن، سوریه، فلسطین و لبنان است.

نمودار شماره (۶): توییتهای جبهه مقاومت

ج. درصد پراکندگی توییتهای در جبهه مقاومت: بیشترین توییتهای مربوط به کاربران عراقی ۳۴ درصد و به ترتیب پس از آن فلسطین ۳۱ درصد، لبنان ۱۹ درصد، سوریه ۱۴ درصد و یمن ۲ درصد می‌باشد. به نظر می‌رسد درصدهای مذکور تابع جمعیت این کشورها، زیرساخت‌های فناورانه و اینترنتی، و بالاخره میزان حضور شخص سردار سلیمانی در این کشورها است.

نمودار شماره (۷): پراکندگی توییتهای در جبهه مقاومت

ج. هشتگ‌های ترند در توئیت‌ها: در شبکه اجتماعی توییتر، هشتگ‌های ترند بیانگر بیشترین فراوانی در استفاده از عبارت‌ها و اصطلاحات خاص توسط کاربران توییتر است. در بازه زمانی مذکور، هشتگ «انتقام سخت» که اشاره به بیانات رهبر انقلاب اسلامی در رابطه با انتقام سخت گرفتن از عاملان ترور شهید سلیمانی می‌باشد بیشترین ترند، به تعداد ۳۴۷,۵۰۴ را داشته و پس از آن «ما ملت امام حسینیم» به تعداد ۱۳۴۶۱۵ که بخشی از بیانات سردار سلیمانی است قرار دارد. ترندهای مذکور بیانگر این است که حامیان مقاومت اسلامی از یک‌سو، انتقام سخت را به‌مثابه مطالبه عمومی مطرح کرده و از سوی دیگر، با برجسته‌کردن سخن سردار سلیمانی، پیمان و میثاق با آرمان‌های شهید را دنبال کرده‌اند.

نمودار شماره (۸): هشتگ‌های ترند مقاومت اسلامی

ح. نرخ درج هشتگ ترند: از دیگر شاخص‌هایی که می‌توان محبوبیت یک هشتگ را در میان کاربران فعال توییتری بررسی کرد «نرخ درج هشتگ» است. در واقع این شاخص، شدت ترند در زمان فراگیر شدن آن هشتگ را نشان می‌دهد. «ما ملت امام حسینیم» پرتکرارترین هشتگی است که با نرخ ۱۱، در بازه زمانی مهر ۱۳۹۸ تا آبان ۱۳۹۹ بیشترین بازتاب در شبکه اجتماعی توییتر - فارسی‌زبان - داشته است.

نمودار شماره (۹): نرخ هشنگ‌های توند

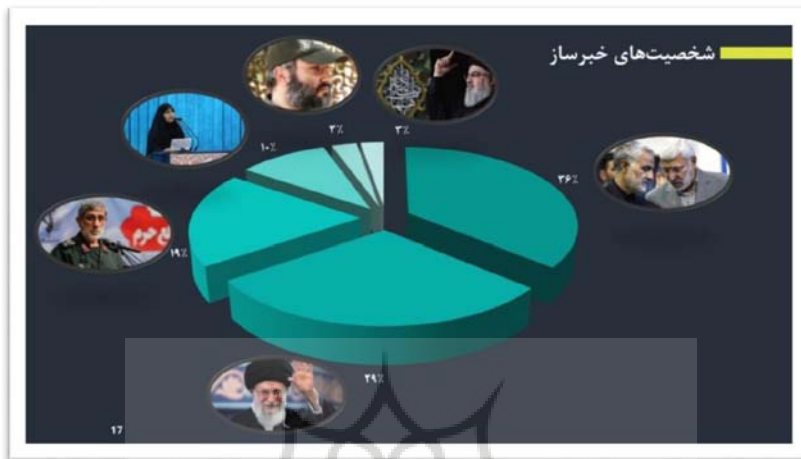
خ. شخصیت‌های خبرساز توئیتری: شهید سلیمانی و ابومهدی المهندس و پس از آن رهبر انقلاب اسلامی، از جمله شخصیت‌هایی هستند که بیشترین خبرها معطوف به آنها بوده است. البته شدت توند اخبار رهبری انقلاب اسلامی (۲,۶) در مقایسه با شهید سلیمانی و ابومهدی المهندس (۲) بیشتر بوده است.

جدول شماره (۱): شخصیت‌های خبرساز

شخصیت	توییت‌های مرتبط	حساب‌های کاربری منتشر کننده	شدت توند
شهید ابومهدی المهندسی	۱۰۱,۰۷۸	۵۰,۸۵۲	۲
رهبر معظم انقلاب	۸۲,۰۴۰	۳۰,۹۷۰	۲,۶
سردار قائمی	۵۲,۷۹۶	۲۶,۲۰۸	۲
خاتم زینب سلیمانی	۲۷,۸۱۶	۱۹,۲۱۸	۱,۴
شهید عماد مغنیه	۷,۱۰۵	۶,۳۲۵	۱,۲
سید حسن سراف	۷,۲۰۲	۴,۸۳۲	۱,۵

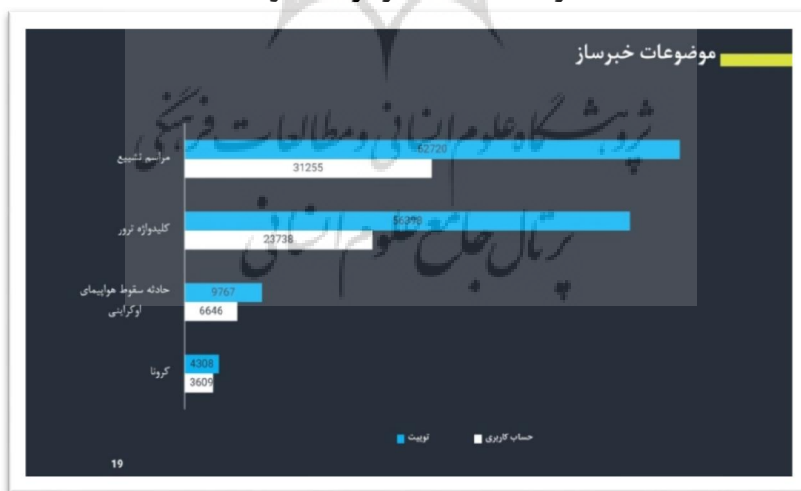
به عبارت دیگر، سردار سلیمانی و المهندس با ۳۶ درصد، رهبر معظم انقلاب اسلامی با ۲۹ درصد، و سردار قائمی با ۱۹ درصد بیشترین فراوانی شخصیت‌های خبرساز در توییت‌های منتشر شده می‌باشند.

نمودار شماره (۱۰): فراوانی شخصیت‌های خبرساز

د. موضوع‌های خبرساز توئیتری: تحلیل توئیتهای بیانگر این نکته است که بیشترین موضوع خبرساز «مراسم تشییع» و پس از آن «ترور» بوده است که معطوف به ترور سردار سلیمانی و همراش و همچنین انعکاس اخبار مراسم تشییع یک هفتگی در ایران - اهواز، تهران، قم، مشهد و کرمان - می‌باشد.

نمودار شماره (۱۱): موضوعات خبرساز

ذ. پراکندگی زبانی توئیت‌ها: تحلیل زبان توئیت‌های منتشر شده حکایت بر این نکته دارد که ۶۵ درصد توئیت‌ها به زبان انگلیسی، ۲۵ درصد توئیت‌ها به زبان فارسی و ۱۰ درصد توئیت‌ها به زبان عربی منتشر شده‌اند.

نمودار شماره (۱۲): پراکندگی زبانی توئیت‌ها

ر. احساس مندرج در توئیت‌ها: «احساس» شاخصی است که با توجه به محتوا و مضامین توئیت‌ها و کامنت‌ها و لایک‌های مثبت و منفی انجام می‌گیرد و بازخورد روانی مخاطبین نسبت به موضوع موردبحث را نشان می‌دهد. در این رابطه باید گفت که ۸۸ درصد از کاربران توییتری، علاقه‌مندی خود را با محتوای گفتمان مقاومت اسلامی ابراز و همسویی خود را با روند فکری حاکم بر اخبار مذکور اعلام کرده‌اند.

نمودار شماره (۱۳): تحلیل احساس توئیت‌ها

۲-۴. یافته‌های تحلیلی

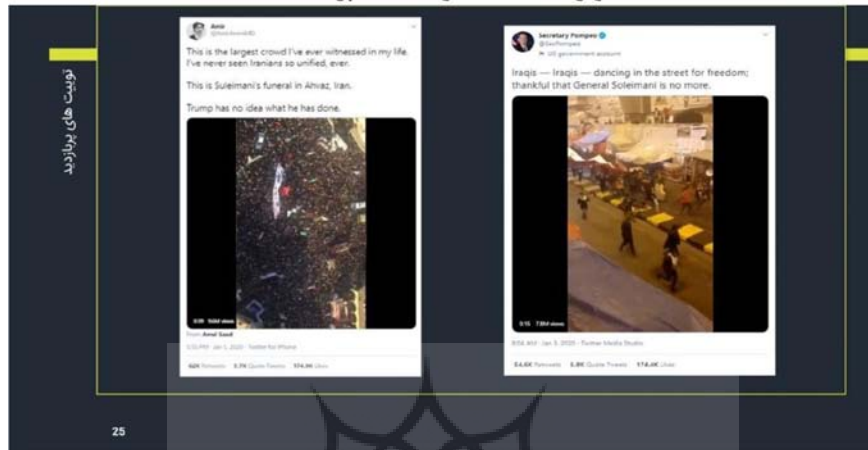
۲-۴-۱. بازنمایی مثبت مقاومت اسلامی در توییت‌های فارسی

آنچه که در مقام تفسیر یافته‌ها حائز اهمیت می‌باشد پیامی است که از محتوای توییت‌ها، مخاطب برداشت می‌کند یا مورد تأیید قرار می‌دهد. بررسی محتوای توییت‌ها بیانگر این نکته است که اساساً محتوای پیام‌ها پیرامون دو جریان فکری موافقان مقاومت اسلامی و مخالفان آن صورت‌بندی می‌شود. تقریباً در همه توییت‌های منتشر شده به سه زبان فارسی، عربی و انگلیسی چنین امری دیده می‌شود. برجستگی این پیام بالاخص با شهادت سردار سلیمانی و همراهانش و همچنین ناآرامی‌های سیاسی که یکی دو ماه بعد از آن در عراق اتفاق می‌افتد ملموس‌تر است. از یک‌سو، مضمون پیام‌ها و تصاویری که بعضاً با آنها منتشر شده است بر این نکته تأکید دارد که دوستداران و حامیان جبهه مقاومت با شهادت سردار سلیمانی در سوگ و اندوهی وصف‌ناپذیر فرورفته و اساساً می‌کوشند با یادآوری مجاهدت‌ها و مظلومیت‌های وی، بار دیگر تجدید میثاق با آرمان‌های شهید کنند و تظلم و خون‌خواهی از این جنایت تروریستی را مطالبه نمایند. از سوی دیگر، عاملین جنایت گرچه در توجیه منطق رفتاری تروریستی خود برای افکار عمومی جهانیان بودند اما با مواجهه پاسداشت شهدای مقاومت در ملت‌های منطقه، و همچنین برخی از نخبگان و فعالان سیاسی جهان در بهت و وحشت به سر می‌برند. اوج این سرگردانی با انعکاس پیام رهبر انقلاب مبنی بر در پیش بودن «انتقام سخت» برای عاملان جنایت تروریستی و ضرورت «خروج فسادبرانگیز آمریکا» می‌توان دید.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

پرتال جامع علوم انسانی

تصویر شماره (۱): توییت‌های پربازدید

بررسی محتوای توییت‌های فارسی بیانگر این نکته است که جریان غالب گفتمانی در حمایت از مقاومت اسلامی و تأکید بر خون‌خواهی از عاملین جنایت تروریستی است اما برخی از توییت‌های فارسی که پربیننده نیز بوده‌اند اساساً در راستای گفتمان مخالفین مقاومت می‌باشد. مضامین این توییت‌ها تلاش دارد که افکار عمومی ایرانیان را از حمایت از سردار شهید و یارانش منحرف نماید که البته با توجه به حضور میلیونی و بی‌نظیر ایرانیان در تشییع جنازه سردار شهید، ناکام می‌ماند.

جدول شماره (۲): شناسه چند توییت اول فارسی

شناسنامه چند توییت اول (بیشترین تعداد لایک) فارسی (۹۸/۰۷/۱ - ۹۹/۰۸/۱)					
نام و آدرس توییت	محسن رضایی	Yaar یار دبستانی	KHAMENEI.IR	yashar soltani	علی اکبر رائفی‌پور
نام کاربری	ir_rezaee	YaarDabestaani	Khamenei_fa	yasharsoltani	raeifipour1
تعداد بازتوییت	۸۰۹۵	۱۷۳۰	۳۳۳۰	۷۸۲	۲۵۷۴
تعداد موافق	۳۲۳۶۱	۱۱۳۴۷	۱۰۶۱۷	۱۰۰۳۳	۹۸۹۴
دنبال‌کننده	۱۴۱۱۳۵ نفر	۴۶۹۴۰ نفر	۲۷۸۰۴۸ هزار نفر	۱۴۸۰۴۸ هزار نفر	۱۲۲۰۷ هزار نفر
تعداد پاسخ	۱۵۱۰۵	۷۷۷	۱۵۵۷	۱۶۶۴	۹۸۹۴
زمان انتشار	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۲۲	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۱۴
محتوا	سپهبد شهید #قاسم - سلیمانی به جمع برادران	@realDonaldTrump ما ایرانیان قدردان تلاش‌های دولت	پیام تسلیت رهبر معظم انقلاب اسلامی	فقط یک احقر شاه را می‌کشد! زمین بعد از حاج قاسم بدون شاه دیگر	می‌دانید چه کسی

شناسنامه چند توییت اول (بیشترین تعداد لایک) فارسی (۹۸/۰۷/۱ - ۹۹/۰۸/۱)					
نام و آدرس توییت	محسن رضایی https://twitter.com/ir_rezaee	Yaar یار دبستانی https://twitter.com/YaarDabestaani	KHAMENEI.IR https://twitter.com/Khamenei_fa	yashar soltani https://twitter.com/yasharsoltani	علی اکبر رائفی پور https://twitter.com/a_raefipour1
شهیدش پیوست ولی انتقام سختی از آمریکا خواهیم گرفت. #انتقام سخت	آمریکا هستیم و از شما بابت هلاکت قاسم سلیمانی که یکی از طراحان اصلی کشتار شهروندان ایران در جریان اعتراضات آبان بود سپاسگزاریم مطالبه ما سرنگونی کامل رژیم تروریستی جمهوری اسلامی و تشکیل یک نظام مردم‌سالار و سکولار و متحد با دولت بزرگ ایالات متحده است		شظرنج نیست. بازی خون و شمشیر است نه بازی هوش و تدبیر! شهید کردن قاسم سلیمانی فقط از یک تازه وارد یا نادان می توانست بر بیاید: نه یک شظرنج باز	را به دست گرفته است؟ سرتیپ #قآنی را خوب می شناسم او مرد در سایه، چهره پشت پرده، مغز متفکر و طراح عملیات های ویژه نیروی قدس است.	

(یافته‌های پژوهش حاضر)

۴-۲. بازنمایی بینابینی مقاومت اسلامی در توییت‌های عربی

بررسی محتوای و مضامین توییت‌های عربی همچون توییت‌های فارسی بیانگر این است که با شهادت سردار سلیمانی، موافقان و مخالفان جبهه مقاومت به صفا‌آرایی گفتمانی در مقابل یکدیگر پرداخته‌اند. نکته قابل توجه این است که شبکه اجتماعی توییت در میان اعراب به نسبت ایرانیان بسیار مورد استفاده قرار می‌گیرد و با توجه به جمعیت کل اعراب در جهان اسلام در مقایسه با ملت‌های غیرعرب، قاعدتاً بازخورد توییت‌ها بیشتر خواهد بود. همچنین باید توجه کرد جغرافیای نیابتی دشمنان مقاومت اسلامی در سرزمین‌های عربی بوده و عملاً از جمله بازیگران اصلی و فعال میدان نظامی (داعش) و سیاسی (سعودی‌ها) علیه مقاومت اسلامی اعراب هستند. نتیجه‌ای که می‌توان گرفت این است که قاعدتاً دشمنی جبهه عربی مخالف مقاومت اسلامی، عمیق‌تر و ریشه‌دارتر از سایرین می‌باشد. از یک سو، همان‌طوری که در جدول ذیل ذکر شده است تعداد دنبال‌کنندگان توییتی در میان اعراب بیشتر و از سوی دیگر باید توجه کرد که میزان بازتوییت و موافقین توییت ضرورتاً متأثر از تعداد دنبال‌کنندگان توییت

نبوده بلکه تحت تأثیر محتوا و مضمون می باشد. البته در این میان نباید از قدرت شبکه اجتماعی تویتر در جهت دهی افکار عمومی عرب نسبت به مسئله مقاومت اسلامی و وارونه جلوه دادن آن غافل بود. امری که همواره مورد توجه فعالان سایبری تروریست ها - همچون داعش - قرار گرفته است.

جدول شماره (۳): شناسه چند توییت اول عربی

شناسنامه چند توییت اول (بیشترین تعداد لایک) عربی (۹۸/۰۷/۱ - ۹۹/۰۸/۱)					
نام و آدرس توییت	Joe https://twitter.com/youssef_hussen	Mhmd Mahdi Sbaity https://twitter.com/MhmdSb5	Maya khoury https://twitter.com/mayakhoury19	Sleiman Frangieh https://twitter.com/sleimanfrangieh	جابر الحرمی https://twitter.com/jaberalharmi
نام کاربری	youssef_hussen	MhmdSb5	19mayakhoury	sleimanfrangieh	jaberalharmi
تعداد باز توییت	۲۷۱۴	۵۳۱۶	۱۸۳۴	۱۵۶۴	۱۵۷۷
تعداد موافق	۲۴۹۷۲	۱۹۲۹۷	۱۲۲۴۸	۱۲۱۰۵	۹۴۶۷
دنبال کننده	۱،۷ میلیون نفر	۳۳۵ نفر	۲۲۵۵۳ نفر	۵۶۵،۷ هزار نفر	۶۸۷،۴ هزار نفر
تعداد پاسخ	۱۵۰۷	۱۹۱۱	۱۵۹۶	۱۳۹۳	۱۰۲۱
زمان انتشار	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۱۸	۱۳۹۸/۱۰/۱۴	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۱۳
محتوا	حزین لمقتل المجرم القاتل #قاسم — سليمانى على يد الأمريكان .. كان نفسى يكون مقتله بالقصاص العادل على إيد ملايين الشباب اللى أجهض حلمهم بالحريه والعدل فى سوريا والعراق . #worldwar۳	#بسم - الله - قاصم ت الجبارين #بسم - الله - نبداً #قاسم ت سليمانى #سنتقم #انتقام - سخت	قال السعوديين عم بتمسخروا انو كيف، بيتشيع الشهيد #قاسم — سليمانى بسيارة شيفروليه امريكىة الصنع وقال ليش ما بيشعوه بسيارة ايرانية الصنع. طيب خلص ترغلوش بكرى بس الله ياخد بن سلمان ابقوا شيعوه عالجمال وهيك منكون لأول مرة بالتاريخ منشوف فيها جمل حامل بغل ☺	الشهيد #قاسم - سليمانى رجل عظيم دافع عن قناعاته حتى الرمق الأخير.. ناصر الحق وانتصر للحقيقة.. العزاء للجمهورية الإسلامية الإيرانية ولسماحة القائد الإمام السيد على الخامنئى ولحزب الله وسماحة السيد حسن نصرالله وفضائل المقاومة فى منطقتنا	عاطفيا لست مع خطوة #حماس فى تقديم التعزية بمقتل #قاسم - سليمانى ..لكن #حماس مُحاصرة فى #غزة عربيا و على قوائم الإرهاب فى كثير من الدول العربية ويعتقل مناصروها و منسوع عنها «القرش» العربى ..فلم تجد غير #ايران .. قبل لوم #حماس لوموا الدول العربية التى باعت فصائل المقاومة #تحقيقه مرة..

شناسنامه چند توییت اول (بیشترین تعداد لایک) عربی (۹۸/۰۷/۱ - ۹۹/۰۸/۱)					
نام و آدرس توییت	Joe https://twitter.com/youssef_hussen	Mhmd Mahdi Sbaity https://twitter.com/MhmdSb5	Maya khoury https://twitter.com/mayakhoury19	Sleiman Frangieh https://twitter.com/sleimanfrangieh	جابر الحرمی https://twitter.com/jaberaharmi
ترجمه	متأسفم برای قتل جنایتکار قاتل قاسم - سلیمانی به‌دست آمریکایی‌ها .. من خواهان کشتن و قصاص او توسط میلیون‌ها جوان که رویای آزادی و عدالت خود را در سوریه و عراق از دست دادند.	فیلمی منتشر کرده که می‌خواهد از انتقام نزدیک و سختی آن از دشمنان بگوید	سعودی‌ها تمسخر می‌کنند که چرا قاسم سلیمانی را با ماشین شورت ساخت آمریکا تشییع می‌کنند و نه با ماشین ساخت ایران. سخن شما قبول فقط وقتی بن سلمان مرد او را بر روی شتر تشییع کنید و با این وصف برای اولین بار شاهد خواهیم بود که شتری یک قاطر را حمل می‌کند.	شهید قاسم - سلیمانی مرد بزرگی است که تا آخرین نفس از عقاید خود دفاع کرد .. یاری دهنده حق و برای سلیمانی نیستم اما حماس در غزه، از طرف عرب‌ها در ایران و به مقام معظم رهبری امام علی گرفته و در لیست تروریست‌ها از سوی دولت‌های عربی قرار گرفته است و حامیان آنها نیز توسط این دولت‌ها دستگیر می‌شوند و غیر از ایران هیچ امیدی ندارد.... قبیل از سرزنش حماس باید دولت‌های عربی را سرزنش کنید که گروه‌های مقاومت را فروختند #حقیقت تلخ است.	از نظر احساسی همراه حماس در خصوص تسلیت گفتن به کشته شدن قاسم سلیمانی نیستم اما حماس در غزه، از طرف عرب‌ها در ایران و به مقام معظم رهبری امام علی گرفته و در لیست تروریست‌ها از سوی دولت‌های عربی قرار گرفته است و حامیان آنها نیز توسط این دولت‌ها دستگیر می‌شوند و غیر از ایران هیچ امیدی ندارد.... قبیل از سرزنش حماس باید دولت‌های عربی را سرزنش کنید که گروه‌های مقاومت را فروختند #حقیقت تلخ است.

(یافته‌های پژوهش حاضر)

۴-۲-۳. بازنمایی منفی مقاومت اسلامی در توییت‌های انگلیسی

آنچه که در بررسی محتوا و مضامین توییت‌های انگلیسی می‌توان دید سطح و عمق کاربرد شبکه اجتماعی تویتر در میان رهبران، نخبگان و فعالان سیاسی جوامع غربی بالاخص ایالات متحده است. درواقع، حضور فعال و گسترده رئیس‌جمهور و اطرافیان

در شبکه اجتماعی سبب شده است که آنها از ظرفیت توییلماسی استفاده حداکثری و فراگیر نمایند و به سهولت و بدون واسطه با افکار عمومی در ارتباط باشند. می‌توان گفت در حال حاضر توییت برای دولتمردان آمریکایی یک ابزار دیپلماسی ساده و درعین حال قوی، مؤثر و همگانی است. در میان خبرهای مربوط به تحولات خاورمیانه در سال ۲۰۲۰، ترور سردار سلیمانی به دستور ترامپ مهم‌ترین خبر رسانه‌ای به شمار می‌آید. شخص ترامپ به عنوان آمر و عامل اصلی جنایت تروریستی با توییت‌های متعدد تلاش کرد افکار عمومی جهان و بالاخص جامعه آمریکا را توجیه و همسو نماید. استفاده از روش‌های اقناع، تکرار، تهدید، تهمت، بزرگ‌نمایی، کوچک‌نمایی در مجموعه توییت‌هایی که از مقامات آمریکایی صادر شده است با هدف وارونه جلوه‌دادن واقعیت و کاریست جنگ روانی بالاخص در پوشش شهادت سردار سلیمانی و تبیین چرایی آن دیده می‌شود. می‌توان گفت آمریکایی‌ها با در اختیار داشتن زیرساخت‌های فناورانه پیشرفته و استفاده از ظرفیت توییلماسی توانستند افکار عمومی داخلی را به‌خوبی، مصادره به مطلوب نمایند.

جدول شماره (۴): شناسه چند توییت اول انگلیسی

شناسنامه چند توییت اول (بیشترین تعداد لایک) انگلیسی (۹۸/۰۷/۱ - ۹۹/۰۸/۱)						
نام و آدرس توییت	Ryan Fournier https://twitter.com/RyanAFournier	John Bolton https://twitter.com/AmbJohnBolton	Senate Republicans https://twitter.com/SenateGOP	Nikki Haley https://twitter.com/NikkiHaley	Donald J. Trump https://twitter.com/realDonaldTrump	
نام کاربری	RyanAFournier	AmbJohnBolton	SenateGOP	NikkiHaley	realDonaldTrump	
تعداد باز توییت	۱۲۲۱۹	۸۷۸۲	۱۳۸۵۱	۲۳۳۲۶	۴۸۹۴۱	
تعداد موافق	۳۳۱۱۶	۸۷۸۲	۴۳۳۵۵	۸۵۸۳۹	۲۲۷۰۷۰	
دنبال‌کننده	۱ میلیون	۹۱۹ هزار	۱ میلیون	۷۰۳ هزار	۱۷ میلیون	
تعداد پاسخ	۵۴۵	۹۰۶۹	۴۷۹۴	۲۶۴۱	۲۵۱۱۶	
زمان انتشار	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۱۷	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	۱۳۹۸/۱۰/۱۳	
محتوا	A U.S. air strike killed General Qassem Soleimani, and Iraqi militia commander Abu Mahdi al-Muhandis. This is a bigger deal than Osama Bin Laden. Obama sent Iran cash-Trump is sending them the grim reaper.	Congratulations to all involved in eliminating Qassem Soleimani. Long in the making, this was a decisive blow against Iran's malign Quds Force activities worldwide. Hope this is the first step to regime change in Tehran.	Qassem Soleimani's 20-year span of terror is finally over. America-and the world-are safer because @realdonaldtrump took action.	Qassem Soleimani was an arch terrorist with American blood on his hands. His demise should be applauded by all who seek peace and justice. Proud of President Trump for doing the strong and right thing. @realDonaldTrump	General Qassem Soleimani has killed or badly wounded thousands of Americans over an extended period of time, and was plotting to kill many more...but got caught! He was directly and indirectly responsible for the death of millions of people, including the recent large number...	

شناسنامه چند توییت اول (بیشترین تعداد لایک) انگلیسی (۹۸/۰۷/۱ - ۹۹/۰۸/۱)					نام و آدرس توییت
Ryan Fournier https://twitter.com/RyanAFournier	John Bolton https://twitter.com/AmbJohnBolton	Senate Republicans https://twitter.com/SenateGOP	Nikki Haley https://twitter.com/NikkiHaley	Donald J. Trump https://twitter.com/realDonaldTrump	
در حمله هوایی ایالات متحده، ژنرال قاسم سلیمانی و فرمانده شبه نظامیان عراقی ابومهدی المهندس کشته شدند. این یک معامله بزرگ‌تر از اسامه بن لادن است.	بسه همسه دست‌اندرکاران حذف قاسم سلیمانی تبریک می‌گویم، این ضربه قاطعی بود بر علیه فعالیت‌های بدخیم نیروی قدس ایران در سراسر جهان. امیدوارم این اولین قدم برای تغییر رژیم در تهران باشد.	دامنه وحشت ۲۰ ساله قاسم سلیمانی سرانجام به پایان رسید. آمریکا - و جهان - امن‌ترند زیرا realdonaldtrump اقدام کرد. (فیلم ۳۸ ثانیه)	قاسم سلیمانی یک تروریست طاق فرسا بود که خون آمریکایی‌ها روی دستش بود. مرگ او باید مورد ستایش همه کسانی باشد که به دنبال صلح و عدالت هستند. افتخار به رئیس‌جمهور ترامپ برای انجام کار قوی و درست.	ژنرال قاسم سلیمانی طی مدت زمان طولانی هزاران آمریکایی را کشته و یا زخمی کرده است و قصد داشت بسیاری دیگر را بکشد... اما گرفتار شد! او به‌طور مستقیم و غیرمستقیم مسئول مرگ میلیون‌ها نفر بود، از جمله تعداد زیادی اخیراً	ترجمه

(یافته‌های پژوهش حاضر)

۴-۳. یافته‌های استنباطی

به نظر می‌رسد که بازنمایی مقاومت اسلامی با محوریت شهادت سردار سلیمانی تا حد قابل توجهی تابع فضاسازی‌ها در بستر رسانه و شبکه‌های اجتماعی بوده است. از این میان توییت‌ها به خاطر تبدیل شدن آن به ابزار نوین دیپلماسی - توئیپلماسی - نقش گسترده‌ای ایفاء کرده است. فعالان و نخبگان سیاسی تأثیرگذار در دو جبهه موافقان و مخالفان مقاومت تلاش نمودند با تولید محتوا و مضمون، مستقیماً با افکار عمومی در ارتباط باشند و به تبیین منطق گفتمانی و رفتاری خود در قبال مقاومت بپردازند. دامنه بازنمایی شهادت سردار سلیمانی در بستر شبکه اجتماعی توییت در سطوح ملی (فارسی‌زبانان) منطقه‌ای (عرب‌زبانان) و جهانی (انگلیسی‌زبانان) متفاوت است.

۴-۳-۱. بازنمایی مقاومت اسلامی در سطح ملی

در سطح ملی، علی‌رغم تلاش‌های رسانه‌ای که جریان‌های معاند نظام و همچنین مخالفان گفتمان مقاومت اسلامی برای مخدوش کردن شهادت سردار سلیمانی انجام می‌دهند در عرصه عمل با توفیق چندانی همراه نیستند. دلیل این امر در اشتراک هویتی

جامعه ایران با ارزش‌ها و هنجارهایی بود که شهید سلیمانی با صداقت و صلابت سال‌ها در تحقق آن مجاهدت کرده بود و ملت ایران حداقل تلاش‌های او را، در راستای تأمین امنیت با وجود تهدیدی همچون داعش، خوب درک کرده بودند. بازتوییت دال‌های گفتمانی نظیر «ما ملت امام حسینی هستیم» و «انتقام سخت» به همراه تصاویر و کلیپ‌های کوتاه از شهید سلیمانی با گذشته یک سال از شهادت ایشان در شبکه اجتماعی توییتر مؤید این امر است. شخصیت‌های سیاسی همچون مقام معظم رهبری و محمدجواد ظریف از ظرفیت تئوپلماسی برای راهبری و توجیه افکار عمومی استفاده کردند و حامیان گفتمان مقاومت با بازنشر مضامین توییت و تأیید آنها، بر تجدید میثاق با آرمان‌های شهید سلیمانی تأکید نمودند.

۴-۳-۲. بازنمایی مقاومت اسلامی در سطح منطقه‌ای

در سطح منطقه‌ای دامنه موافقین و مخالفین گفتمان مقاومت اسلامی در بستر توییتر عمیق‌تر و گسترده‌تر است. گستردگی کاربرد شبکه‌های اجتماعی در میان اعراب و واقع‌شدن عرصه عملی نزاع گفتمانی موافقان و مخالفان مقاومت اسلامی در سرزمین‌های عربی و همچنین تبدیل شدن برخی از دولت‌مردان عرب با محوریت سعودی‌ها به رهبران منطقه‌ای و هم‌پیمان گفتمان سازش و مخالف مقاومت از جمله دلایل این امر است. سپاه قدس با فرماندهی شهید سلیمانی به صورت ویژه از روی کار آمدن داعش در منطقه شامات به عنوان مستشار نظامی با دعوت رسمی دولت‌های سوریه و عراق حضور میدانی و فعالی در منطقه نظامی داشت و توانست با اتحاد در میان گروه‌های مختلف مقاومت اسلامی و ارتش‌های ملی عراق و سوریه، تهدید و فتنه داعش را سرکوب و خنثی نماید. این در حالی بود که داعش با حمایت محور عربی - غربی و عبری گفتمان سازش ایجاد و پشتیبانی می‌شد و حداقل مأموریت آن، سرنگونی نظام‌های سیاسی سوریه و عراق و متعاقباً ایران بود. به اعتقاد کارشناسان، سردار سلیمانی نقش بی‌بدیلی در رفع و دفع چنین تهدیدی داشته و عملاً منجر به شکست سیاست‌ها و هزینه‌های هنگفت گفتمان سازش شده است. مضامین توییت‌های عربی معرکه نزاع گفتمانی میان موافقان و مخالفان مقاومت بوده است. آنچه در میان توییت‌های عربی قابل توجه است پاسداشت شخص شهید سلیمانی به عنوان شخصیتی

غیرعرب و درعین حال حامی اعراب و آرمان‌های مقاومت می‌باشد حال آنکه برخی از دولتمردان و سیاستمداران عرب به آرمان‌های مقاومت - قدس شریف - خیانت کردند.

۴-۳-۳. بازنمایی (کلیشه‌ای) مقاومت اسلامی در سطح جهانی

در سطح جهانی، از آنجایی که رئیس‌جمهور آمریکا رسماً مسئولیت ترور شهید سلیمانی را برعهده گرفت و گروه‌های مقاومت اسلامی را به‌عنوان گروه‌های نظامی و شبه‌نظامی تروریستی معرفی کرده بود عملاً با توجه به دستاوردهای مقاومت اسلامی در خنثی کردن تهدید داعش، باید توجه افکار عمومی جهان و حداقل جامعه آمریکا را انجام می‌داد. در این راستا، توییت‌های پی‌درپی ترامپ، دولتمردان و جمهوری خواهان آمریکایی اساساً به توجیه اقدام تروریستی دولت آمریکا بدل شد. از یک‌سو، سردار سلیمانی را به‌عنوان بزرگ‌ترین تهدید علیه امنیت آمریکایی معرفی کردند که هزاران آمریکایی را به قتل رسانیده و مستقیم و غیرمستقیم مسئول قتل میلیون‌ها انسان بوده است و از سوی دیگر، تلاش کردند فتنه داعش که به اعتراف هیلاری کلینتون خود آمریکایی مسبب اصلی آن بودند را مصادر به مطلوب نمایند و با کوچک‌نمایی نقش سردار سلیمانی در دفع تهدید داعش و بزرگ‌نمایی اقدام خود مبنی بر شهادت سردار سلیمانی و زمین‌گیر کردن یک طرف نزاع، این اقدام جنایتکارانه تروریستی را توفیقی بی‌بدیل در کارنامه و عملکرد جمهوری خواهان به شمار آورند تا برگ برنده‌ای در منازعات انتخاباتی ریاست‌جمهوری باشد. به نظر می‌رسد با توجه به رایج و متداول بودن استفاده از شبکه اجتماعی توئیتر در میان نخبگان و فعالان سیاسی آمریکا - توئیلماسی - وارونه‌سازی حقیقت و واقعیت مکتب مقاومت و شهادت سلیمانی تقریباً به‌خوبی - در فضای عمومی حداقل جامعه آمریکایی - انجام گرفته باشد.

نتیجه‌گیری

بازنمایی واقعیت‌ها و حقایق در شبکه‌های اجتماعی نوین زمینه‌ای را فراهم ساخته است که رهبران سیاسی و دولتمردان بیش از گذشته مبادرت به استفاده از این ابزار نوین در راستای پیشبرد اهداف و اقناع افکار عمومی نمایند. فراگیری و سهولت استفاده از شبکه اجتماعی توئیتر، دیپلماسی عمومی و چندجانبه را در قالب توئیلماسی رایج کرده است.

فراتر از دولت‌ها، حتی گروه‌ها و سازمان‌های تروریستی تلاش می‌کنند از ظرفیت‌های شبکه‌های اجتماعی برای عضوگیری، گفتمان‌سازی و اقناع افکار عمومی استفاده کنند. مسئله بازنمایی وقایع و پدیده‌های اجتماعی و سیاسی در شبکه‌های اجتماعی، به‌طور کلی به دو صورت طبیعی و وارونه‌سازی انجام می‌گیرد. امر سیاسی در تحلیل و تبیین پدیده‌های سیاسی - اجتماعی حکایت بر مرزبندی دوست و دشمن دارد. چنانچه دولتمردان با استفاده از ابزارهای نوین در گفتمان‌سازی و اقناع دوستان، توفیق نداشته باشند قاعدتاً دشمنان، حقایق موجود را مصادره به مطلوب خواهند کرد. بازنمایی شهادت سردار بین‌المللی مقاومت در بستر تئوپلماسی ذیل دو روند و جریان فکری تصویرسازی شده است: از یک سو، کاربران فارسی و تا حدی عربی شبکه اجتماعی توئیتر، علی‌رغم جریان‌های معارض و مخالف، تلاش کردند با این‌همانی با ارزش‌ها و هنجارهای گفتمان مقاومت اسلامی، به پاسداشت مجاهدت‌های شهید سلیمانی و تأکید بر تداوم مسیر و تجدید میثاق با آرمان‌های مقاومت بپردازند و از سوی دیگر، عاملان جنایت تروریستی با در اختیار داشتن بسترهای فناورانه به وارونه‌سازی واقعیت و حقیقت گفتمان مقاومت اسلامی با محوریت سردار سلیمانی پرداختند و مؤثرترین شخصیت مقابله با تروریسم را تهدیدی علیه امنیت نشان دادند. به نظر می‌رسد گفتمان مقاومت اسلامی برای توجیه و اقناع افکار عمومی باید حضوری فعال و گسترده در شبکه‌های اجتماعی نوین داشته باشد تا در عرصه نبرد رسانه‌ای و مجازی همچون عرصه میدانی پیروز باشند.

یادداشت‌ها

1. Twiplomacy
2. Netnography
3. The Reflective Theories
4. The Intentional Theories
5. The Constructive Theories
6. Stereotyping
7. Naturalization

کتابنامه

- السلطانی، اولین (۱۳۹۹). رسانه، نژاد و بازنمایی: عرب‌ها و مسلمانان در رسانه‌ها پس از یازدهم سپتامبر، (محمد مهدی وحیدی، مترجم). تهران: سوره مهر.
- افتخاری، اصغر (۱۳۹۹). مقاومت در اسلام؛ نظریه و الگو. تهران: مؤسسه مطالعات اندیشه‌سازان نور.
- بروجردی علوی، مهدخت؛ مهدی‌زاده، سید محمد و شاکری‌نژاد، محسن (۱۳۹۸). «بازنمایی زنان چادری در سریال‌های تلویزیونی ایران»، فصلنامه رسانه‌های دیداری و شنیداری. ۱۳(۲۹)، ۲۰۷-۱۸۳.
- جهان‌شاهی، امید (۱۳۹۳). «تویتر و تلویزیون: خبر تلویزیونی در عصر رسانه‌های اجتماعی»، فصلنامه مطالعات ماهواره و رسانه‌های جدید. ۴(۱۱)، ۳۶-۲۱.
- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال و رادفر، فیروزه (۱۳۸۸). «الگوی صدور انقلاب در سیاست خارجی دولت نهم»، نشریه علمی - پژوهشی دانش سیاسی. ۵(۲)، ۱۵۰-۱۲۳.
- دولت‌آبادی فراهانی، میثم و محمدپور، سارا (۱۳۹۹). «تأثیر شبکه اجتماعی تویتر بر مشارکت سیاسی کاربران شهر تهران»، فصلنامه نگرش نو در جغرافیای انسانی. ۴(۴۸)، ۴۵۱-۴۲۶.
- رسولی، محمدرضا و غفوریان تبریزی، آزاده (۱۳۹۵). «بررسی نقش شبکه‌های اجتماعی در جنبش‌های اجتماعی جهان»، فصلنامه علوم خبری. ۵(۱۷)، ۱۰-۲۷.
- سعادت سیرت، ناهید و فرقانی، محمد مهدی (۱۳۹۹). «شکل‌گیری سبک زندگی نوین در الگوپذیری جوانان از شبکه‌های اجتماعی موبایل‌محور»، فصلنامه علمی میان‌رشته‌ای ارتباطات و رسانه. ۳(۸)، ۴۴-۱۱.
- سلطانی فر، محمد؛ بخشی، شیرزاد و فرامرزیانی، سعید (۱۳۹۲). «بررسی تأثیرات شبکه‌های اجتماعی فیس‌بوک و تویتر بر گرایش اعضا به این شبکه»، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی. ۲۰(۷۶)، ۱۹۰-۱۷۱.

- سلیمی، حسین و وهاب‌پور، پیمان (۱۳۹۷). «توتیپلماسی؛ بازنمایی سیاست خارجی ایران در توئیتر»، *فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین*. ۴(۱۴)، ۱۰۸-۶۶.
- سیمبر، رضا (۱۳۸۹). «سیاست خارجی آمریکا و تحریم‌های جدید علیه جمهوری اسلامی ایران»، *نشریه علمی - پژوهشی دانش سیاسی*. ۶(۲)، ۱۳۸-۱۰۷.
- شمس کوشکی، الهه و دادبخش، مسعود (۱۳۹۷). «بازنمایی هویت خودی و دیگری در فیلم‌های تبلیغاتی گروه داعش در فضای مجازی»، *جامعه‌شناسی هنر و ادبیات*. ۱۰(۲۰)، ۱۱۳-۷۵.
- شیخ، رضا و شامبیاتی، هانیه (۱۳۹۴). «تحلیل محتوای شبکه‌های اجتماعی مجازی با رویکرد نتنوگرافی بر اساس اطلاعات ناقص»، *فصلنامه مطالعات رسانه‌های نوین*. ۱(۴)، ۲۰۳-۱۷۹.
- عباسی، حسن و شریعت، جهانگیر (۱۳۹۷). «کارکرد سیاسی شبکه‌های اجتماعی مجازی»، *فصلنامه امنیت ملی*. ۸(۳۰)، ۱۵۰-۱۲۷.
- قادری کنگاوری، روح‌الله (۱۳۹۴). *نظریه مقاومت و نظریه‌های غربی روابط بین‌الملل*. تهران: مخاطب.
- کیانی، احسان (۱۳۹۷). «نفوذ فرهنگی علیه امنیت نرم جمهوری اسلامی مطالعه موردی: بازنمایی جبهه مقاومت در بازی‌های رایانه‌ای «جنگ مدرن» و «آیین قاتل»»، *فصلنامه آفاق امنیت*. ۱۰(۳۵)، ۱۸۴-۱۵۷.
- گیویان، عبدالله و سروی زرگر، محمد (۱۳۸۸). *بازنمایی ایران در سینمای هالیوود، فصلنامه تحقیقات فرهنگی ایران*. ۲(۴)، ۱۴۷-۱۷۷.
- مصطفوی کهنکی، فرحناز و محمدی سیجانی، فاطمه (۱۳۹۷). «داعش و فضای مجازی»، *مدیریت رسانه*. ۲۹(۴۲)، ۷۳-۸۳.
- مهدوی، سارا (۱۳۹۸). «توییتر، قدرت و کنشگری در حوزه عمومی»، *فصلنامه مطالعات رسانه‌های جدید*. ۵(۱۹)، ۱۸۸-۱۴۲.
- مهدی‌پور، آسیه (۱۳۹۸). «تبیین مدل مفهومی مقاومت در اندیشه آیت‌الله العظمی خامنه‌ای»، *دانش سیاسی*. ۱۵(۳۰)، ۵۶۶-۵۳۹.
- نادری، مهدی و پیرانی، شهره (۱۳۹۹). «راهبردهای پیشرو در پساچهل سالگی انقلاب اسلامی (تبیین بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی)»، *دانش سیاسی*. ۱۶(۳۱)، ۳۲۸-۳۰۵.
- نصرتی، روح‌الله و برومند، تهمتن (۱۳۹۸). «تحلیل محتوای پیام‌های توییتری و شکل‌گیری هویت ضد گفتمانی»، *فصلنامه انجمن ایرانی مطالعات فرهنگی و ارتباطات*. ۱۵(۵۶)، ۱۱۰-۹۱.

- Gruber, D. A.; Smerek, R. E.; Thomas-Hunt, M. C. & James, E. H. (2015). "The real-time power of twitter: crisis management and leadership in an age of social media", *Business Horizons*. 58(2), 163-172
- Hall, Stuart (2003). "The Work Representation", in Stuart Hall (Eds.) , *Representation: Cultural Representation and Signifying Practices*. London: Sage Publications.
- Hill, Anne & Watson, James (2006). *Dictionary of Media and Communication Studies*. Publication Arnold Hodder.
- Kuzniar, Ewa & Filimoniuk, Nataliia (2017). "E-diplomacy on twitter. International comparison of strategies and effectivity", *social communication*. volume2, 34-41.
- Maclean, Fiona; Jones, Derek; Gail Carin-Levy & Hunter, Heather (2013). "Understanding Twitter", *British Journal Of Occupational Therapy*. 76(6), 295-298.
- Nguyen, James (2018). "Politics and the Twitter Revolution: A Brief Literature Review and Implications for Future Research", *social networking*. 7(4), 243-251.

